

Ngaahi fehu'i angamaheni

1.

Ko e ha 'a e Fa'unga/Sisitemi Fakamatala ki he Mo'ui Fakafonua (NHIS)?

Ko e fuofua Fa'unga/Sisitemi Fakamatala ki he Mo'ui Fakafonua (NHIS), 'aia ko e founa fo'ou faka-tekinolosia ki hono tokangaekina e ngaahi ngāue ki he kau faingata'a'ia fakaesino'. Ko e founa ki hono lekooti, tauhi ke malu mo hono fakatahataha'i e ngaahi fakamatala'. 'E fakahoko faka-komipiuta kotoa e ngaahi founa ngāue', pea 'e fakalakalaka ange ai 'a e fakahoko fatongia ki he kau faingata'a'ia fakaesino'.

2.

'Oku kamata ngāue'aki e sisitemi fo'ou 'a fe? Na'e kamata mei he 'aho 1 'o Tisema 2021 i he Falemahaki Vaiola. Ko e ngaahi falemahaki 'i motu', 'e toki fakahā atu e ngaahi fokotu'utu'u' mei he peesi facebook 'o e Potungāue Mo'ui' pea mo e www.tonga-nhis.org

3.

Ko e hā e ngaahi liliu te ke a'usia hili 'a hono kamata'i 'o e sisitemi fo'ou' ni? Ko e hā e taimi loloa 'e fakahoko ai e liliu ko eni' pea toki lele lelei?

'Oku mahu'inga ke fakatokanga'i 'e ki'i tuai ange e fakahoko fatongia kiate kimoutolu' 'i he vaha'a taimi 'e fakahoko ai e liliu' ni. Kuopau pe ke hoko 'eni tupu mei he taimi 'oku tuku kiate kinautolu e kau ngāue kuo 'osi fakatauke'i ki hono ngāue'aki 'a e sisitemi fo'ou' ni. 'E malava ke vave ange pe tuai 'o a'u ki he māhina 'e taha. Ka, 'e fakatefito pe 'i he fakalakalaka e taukei 'o e kau ngāue ki hono ngaāue'aki 'o e sisitemi'. Kataki 'o muimui ofi ke tokoni ki ho'o mou va'a tokangaekina e mo'ui lelei', 'e 'iai ngaahi lelei te ke fakatokanga ai' 'i he taimi 'oku tali ai ke fakahoko e liliu ko 'eni'. 'E ma'u e ngaahi fakamatala ki he lelei hono ngāue'aki 'o e sisitemi fo'ou' ni mei ho'o 'a'ahi ki he: www.tonga-nhis.org

4.

Koe ngaahi fiema'u kia koe ke ke me'a mai mo ia ki falemahaki 'i he taimi 'e kamata'i hono ngāue e Sisitemi: 'E fiema'u e ID lolotonga (Tohita'u, ID Fakafonua, Laiseni Faka'uli, Paasipooti, Kaati Ngāue mo ha ngaahi ID kehe) ki ho'o lesitā 'i ho'o fuofua talatala', hili 'a hono kamata'i 'o e sisitemi'. 'E fataa'i koe ke ma'u 'a ho'o la'i 'ata 'i ho'o 'uluaki talatala/'a'ahi 'I ho'o talatala/'a'ahi hoko, 'o fai pehee ai pe, 'e ngaue'aki 'a ho'o hingoa 'i he lesisita, fika telefoni pea mo ho'o la'i taa kuo 'osi 'I he fa'unga/sisitemi ke fakapapau'i 'aki koe.

5.

Fēfē 'a e fānau iiki 'oku 'ikai ke 'iai ha ID?

'E lava 'e he ongo mātu'a' pe tauhi fakalao' 'o lēsisita 'a e longa'i fānau 'oku te'eki ke nau a'usia e ta'u fakalao ki he ID. 'E ngāue'aki ho nau ngaahi la'i 'ata' 'o fakapapau'i 'aki ki nautolu 'i he taimi talatala' mo e hokohoko atu' 'o a'u ki ha taimi 'e toki 'i ai ha'a nau ID.

Ngaahi fehu'i angamaheni

6.

Ko e hā e 'uhinga 'oku ou siema'u ai ke 'i ai ha'o la'i taa?

Ko e taimi 'e fuofua lēsisita ai koe 'i he taimi e kamata ai e fa'unga/sisitemi fo'ou' ni, kuopau ke 'iai ho'o la'i taa ke fakamo'oni'i ko koe ia 'o tanaki atu ki ho'o ID. 'E fakapapau'i 'oku tatau ho'o la'i taa mo e taa 'oku hā 'i ho'o ID 'i he hokohoko atu ho'o 'a'ahi ki falemahaki. 'E fiema'u ke fakafo'ou ho'o la'i taa 'oku hā he sisitemi tupu mei he liliu ho'o fōtunga', ka 'e a'u pe ki ha taimi 'e fakapapau'i koe ki ho'o ngaahi lekooti kehe 'oku hā 'i he sisitemi'. Pea 'e 'ikai toe fiema'u ke faitaa'i koe pe liliu 'i ho'o la'i taa 'i he hokohoko atu ho'o 'a'ahi'.

7.

Kapau 'oku 'ikai 'iai ha ID? 'Oku 'ikai ke tauhi 'e he tokotaha kotoa 'i Tonga' ni ha'ane ID. Ko e founa ki mu'a pea toki kamata'i 'a e sisitemi NHIS, na'e 'ikai toe fiema'u ha ID ke fakamo'oni'i 'aki 'a e tokotaha talatala ki ha'a ne lekooti fakafaito'o. Ka 'i he kamata'i 'o e sisitemi ko eni' moe hokohoko atu ki he kaha'u', 'e toe lelei ange e fa'unga ko eni ki hono fakatahataha'i ho'o ngaahi lekooti talatala fakafaito'o pea toe maau ange. Kapau 'e 'ikai ke 'iai ha'o ID, 'e lava pe 'e ho'o la'i taa mo ho'o fika telefoni' 'o lēsisita mo fakamo'oni'i 'aki koe 'i he kaha'u 'i ha'o toe talatala. Ko e taimi pe 'e ma'u ai ha'o ID, 'e fiema'u leva ke lēsisita 'aki ko e 'i ho'o talatala fakafaito'o ka hoko'.

8.

'Oku malu nai e sisitemi fakamatala ki he Mo'ui Fakafonua? 'E malava ke hū ha taha ki he'eku fakamatala fakafo'ituitui? Ko e sisitemi fakamatala ki he Mo'ui Fakafonua' (NHIS) 'oku fakangatangata pe 'a e ngofua ke hū pe ngāue ki ho'o fakamatala fakafo'ituitui' 'o fakatatau ki he ngafa fatongia 'a e tokotaha ngāue ko ia'. Fakatātā 'aki 'eni, ko e tokotaha ngāue ki he pa'anga' 'e fakangatangata pe 'ene ngofua ke ngāue'aki ho'o fakamatala fakafo'ituitui ki ho'o fakamatala pa'anga pea ko e tokotaha ngāue 'oku ngāue fakatekinikale ki he ngaahi sivi mo'ui lelei' 'e fakangatangata pe ia ki he ngaahi ola 'o e sivi mo'ui lelei'.

'Oku fakangofua 'a kinautolu 'oku nau fakahoko fatongia ki hono tokangaekina e mo'uilelei ke nau ngāue'aki ho'o fakamatala faikafaito'o 'i he taimi pe 'oku fai ai ha ngāue kiate koe 'o tatau ai pe ko ho'o talatala 'i he tafa'aki tokoto 'i falemahaki' pe tafa'aki talatala (clinic). Ko e kakato pe e ngāue kia te koe 'i he sisitemi', 'e loka ho'o fakamatala' 'o 'ikai ngofua ki ha taha ke hū pe ngāue'aki ho'o fakamatala fakafo'ituitui'. 'Ikai ko ia pe, 'oku malava 'e he sisitemi' 'o fakangatangata pe e ngofua ki hono ngāue'aki 'o e ngaahi fakamatala fakafo'ituitui ki he ngaahi tefito'i kulpu fakahoko ngāue'. Fakatātā 'aki pe, ko kinautolu pe 'oku ngāue ki he tafa'aki 'o e ngaahi mahaki pipihi' 'e 'ataa ke huu ki he ngaahi fakamatala mahaki pipihi. 'E 'ikai lava ha kau ngāue mei ha tafa'aki kehe 'o hū ki he ngaahi fakamatala fakafo'ituitui ko ia'.

9.

'E founa fēfē 'a hono malu'i 'a 'eku fakamatala ki he'eku mo'uilelei fakafo'ituitui? 'E muimui'i ofi 'e he Potungāue Mo'ui 'a e ngaahi fehū'aki kotoa ki he ngaahi fakamatala fakafo'ituitui ki he mo'ui 'i he taimi kotoa mo fakamapapu'i 'oku malu. 'E lekooti ma'u pe mo 'atita'i. Ki ha'o 'a'ahi ki ho'o fakamatala ki he mo'ui fakafo'ituitui, kataki 'o vakai 'i he : <https://www.tonga-nhis.org/fakamatala-ki-he-mouilelei-fakafoituitui/>